

Ten geleide

In het boek "Oostende: de memoires van een stad" van Marcel R.H. Vanalderweireldt staat op pagina 116 onder nummer 186 een afbeelding van een schilderij dat volgens de begeleidende tekst "...een beeld toont van de "Liefkemorishoek" (de latere oude Vuurtorenwijk) zoals ze er zou uitgezien hebben tussen 1622 en 1668...". Bij nadere beschouwing blijkt deze betiteling verkeerd te zijn. In plaats van de oostkant van de stad waar Lissemorishoek lag toont ze mijns inziens een afbeelding gezien vanaf de westkant van de stad.

Het schilderij

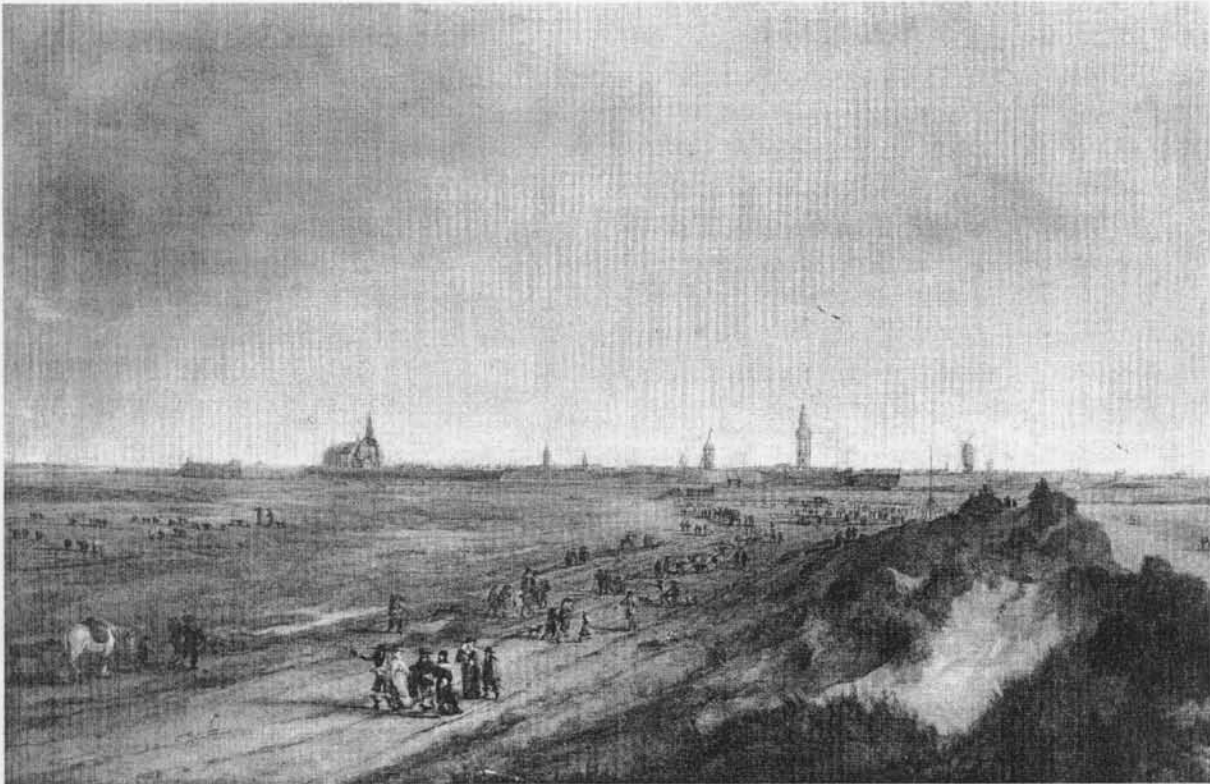
Na het beleg van Oostende (1601-1604) was de stad zo goed als volledig verwoest. Ze diende dus heropgebouwd. Deze wederopbouw was rond het midden van de 17e eeuw reeds zover gevorderd dat men van een nieuwe stad kon spreken.

De kunstschilder Robert Van Hoecke (1622-1665) schilderde toen zijn "Gezicht op Oostende". Het is een schilderij op eikenhout 58 op 93 cm. groot. Het berustte in de verzameling van aartshertog Leopold Wilhelm vóór het opgenomen werd in de "Gemäldegalerie des Allerhöchsten Kaiserhauses - Alte Meister" van het museum te Wenen. Het schilderij werd in 1954 door de 'S.A. Editions de la connaissance' gereproduceerd en uitgegeven onder auspiciën van de stad Oostende. Het toont een stuk van de omgeving van Oostende met in de achtergrond de 'Skyline' van de stad rond de jaren 1650. In de voorgrond ziet men een stuk duin en een menigte wandelaars waarvan sommigen te paard. In de vlakke lopen herders met hun kudden schapen. In het middenplan achteraan begeven zich een aantal mensen Oostendewaarts.

Bij het bekijken van het stadsbeeld zien we aan de rechterzijde een kerk. Dit is de Sint

Maartenskerk. Cartografen vermeldden deze kerk op stadsplannen uit die tijd. Ze lag binnen de Oostendse vesten op de zuidrand van de stad. De kerk is westelijk georiënteerd. Vóór de kerk, eveneens aan de westkant, staat een huis. Verder bemerken we op de stadsvesten in de voorgrond twee windmolens. Rechts van de rechtse molen zien we meer in de achtergrond een derde molen. De grote toren tussen de twee molens is een ietwat vrije voorstelling van de stadhuistoren. Tussen kerk en stadhuistoren zien we het torentje van het klooster van de zwarte zusters. Links van de linkse windmolen zien we nog het torentje van de Capucijnenkerk. We weten dat de Sint Maartenskerk in het zuidelijk gedeelte van de stad stond. Het getoonde beeld kan dus niets anders zijn dan een zicht op Oostende vanuit het westen, dus van de kant van Nieuwpoort. Indien het beeld de kerk zou tonen gezien uit het oosten (Lissemoris) dan moet ze links in beeld staan. Laten we dus even het beeld 180° draaien.

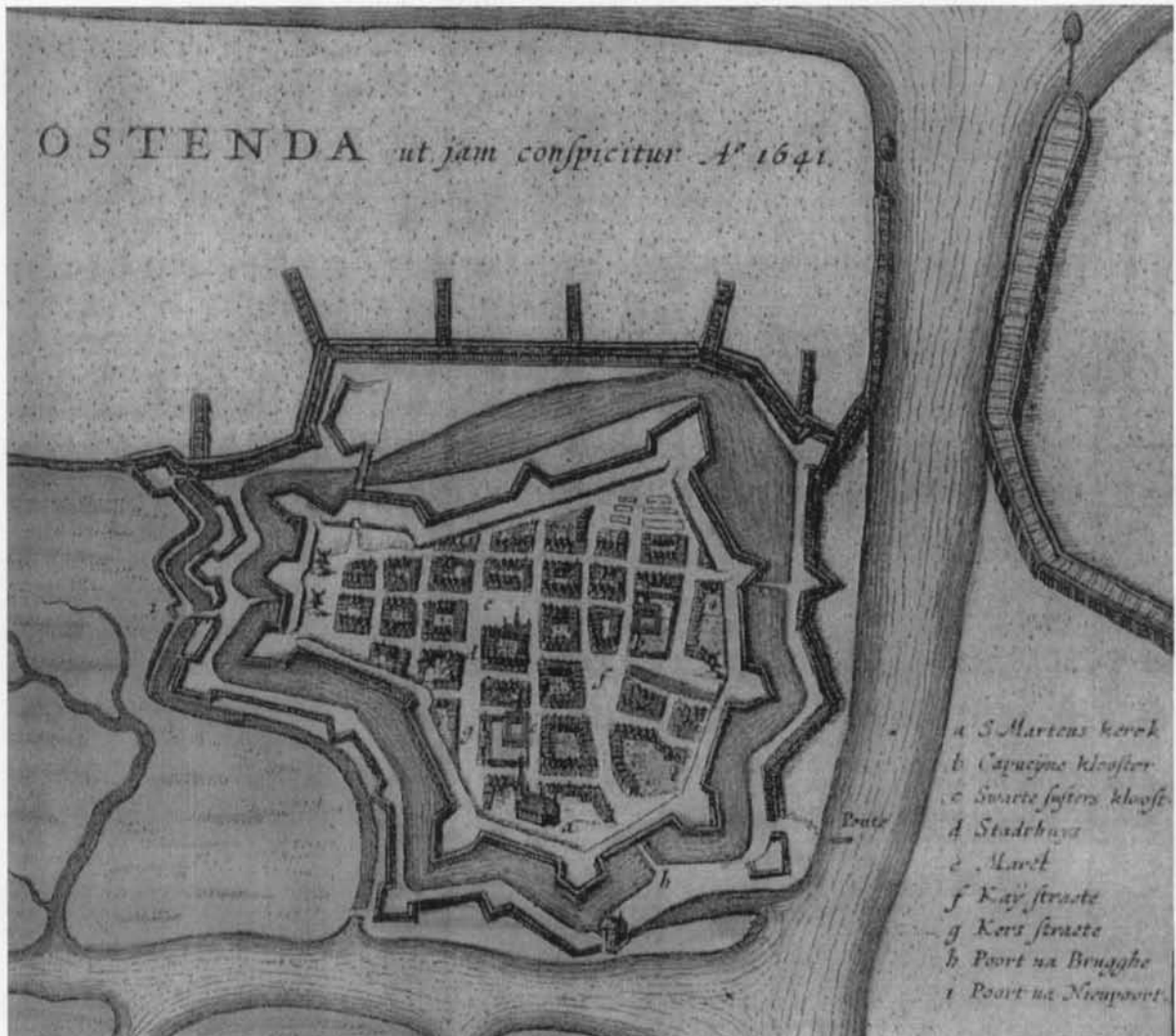
Oostelijk of Westelijk

Zo zouden we de stad moeten zien wanneer bekeken uit de schorre van Lissemoris. Nu kijken we over de 'Geule'. Wat nu opvalt is dat men noch haven, noch staketsel, noch schepen of masten ervan ziet. Dit is niet logisch tenzij de kunstenaar deze niet zou afgebeeld hebben wat mijns inziens onwaarschijnlijk is. Indien hij echter Oostende schilderde vanuit het westen, dan liggen de haven en al wat er bij hoort aan de andere kant van de stad en zijn dus vanuit zijn standpunt onzichtbaar.

Er zijn echter nog andere factoren die mijn zienswijze staven. Op het hierna afgebeelde stadsplan uit 1641, dus rond de tijd dat de kunstenaar zijn werk schiep, staan op de westwal van Oostende twee windmolens, op de oostelijke vesten één windmolen: de oostmolen. Tussen beide westmolens ligt de poort naar Nieuwpoort. Deze kaart komt voor als inzet op de kaart van A.Sanderus gepubliceerd in zijn 'Flandria Illustrata' uitgegeven te Keulen in 1641 en ook in 'Toneel der steden 's Konings Nederlanden' van J.Blaeu uitgegeven in Amsterdam in 1649. De drie molens kunnen duidelijk gesitueerd worden: twee in het westen en één in het oosten. Wanneer men een lijn trekt uit het midden tussen beide westmolens dan loopt deze door de markt juist vóór de stadhuistoren zoals die te zien is op het schilderij waar de toren tussen beide molens afgebeeld staat. Ook op diverse andere kaarten zoals onder meer op deze van Mathias Seutter uit 1740 zijn deze gegevens te vinden.

Bij de Sint Maartenskerk vermeldt hij dan echter nog een kerk die er tegenover stond en die hij vermeldt als 'Die große Kirche'.

Plan van Oostende 1641. Inzet op het stadsplan van A.Sanderus en J.Blaeu.

Besluit

Tot onze spijt moeten wij uit al het voorgaande besluiten dat Robert Van Hoecke waarschijnlijk in de duinen stond westelijk Oostende toen hij zijn schilderij maakte. Waarom tot onze spijt? Van Lisseморis bestaan voor zover ik weet geen dergelijke afbeeldingen. Ik heb er tenminste nog nooit één gezien. We kunnen ons dus alleen trachten voor te stellen hoe het er uitzag. Een dergelijk schilderij ware hier zeer welkom geweest. Zij die een afbeelding zochten van Lisseморis en dachten deze gevonden te hebben zijn hierbij gewaarschuwd.

Bronnen

1. Iconografie van het arrondissement Oostende, blz.55/nr.275-A.**Verbouwe**.
2. Oostende, de memoires van een stad - **Marcel R.H. Vanalderweireldt**-1992.
3. Oostende Historische Publicaties-Stedenatlas-**Olivier Debaere**-2002.